

סדר נזיקין | מסכת בבא בתרא ל"ה - מ"א
פרשת תרומה | ל' בשבט - ו' באדר (26 לפברואר - 4 למרץ)

דף ל"ה: שדה אחד לשני אנשים

סרקו ברקוד זה
לצפייה בסרטון
על סוגיה זו

ראובן טוען שיואל נתן לו את אחד משדותיו במתנה, אלא שגם שמעון טוען כך, וכל אחד מכיא שטר שכתוב בו שיואל נתן לו את השדה במתנה. מה עושים? במקרה כזה בית דין בודקים תחלה את התאריך הכתוב בשטר; אם למשל בשטר של ראובן

כתוב שהוא קבל את השדה בא' באלול ובשטר של שמעון כתוב שהוא קבלו ב' אלול - ברור שהשטר של ראובן תקף, כי הוא קודם, וכבר ראובן זכה בשדה ואין כל זכות ליואל להתחרט. אבל מה עושים אם בשני השטרות כתוב תאריך זהה? רב אומר שבמקרה כזה אין ברירה, אי אפשר להכריע בספק, ובית דין נותנים לכל אחד חצי שדה. שמואל חולק וסובר שהדינים יחליטו על פי שקול דעתם מי יקבל את השדה.

דף ל"ו: העצים שגרמו נזק

מעשה באדם שנטח בשדהו שעורים קלופות ליבוש, ולפתע נכנסו לשדה עצים ואכלו את כל השעורים. נטל בעל השעורים את העצים וסרב להחזירן לבעליהן בטענה שהוא חיב לשלם לו על הנזק שהן גרמו. בעל העצים טען כנגדו: אם תוכיח שהעצים שלי גרמו לך נזק, אני חיב ומוכן לשלם לך, אבל הבא הוכחה לכך. בדיון תורה שהתקיים אצל אביו של האמורא שמואל הוא פסק שבעל השעורים יכול להשאיר אצלו את העצים ואינו צריך להביא הוכחה שהן הזיקו לו. מדוע הוא פסק כך?

בדף ל"ב למדנו על הכלל "מגו", לפיו אם בעל דין היה יכול לסען טענה מסוימת והוא היה נאמן עליה, מאמינים לו גם אם הוא טוען טענה אחרת. כך גם כאן - אם בעל השדה היה רוצה לשקר הוא יכול היה לומר: העצים הללו שלי, והוא היה נאמן. עתה שהוא מודה ואומר שהן אינן שלו אלא הוא גובה אותן מפני הנזק - הוא נאמן בכך.

מן התלמוד

סדר נזיקין,
מסכת בבא בתרא, דף ל"ו

"לימא ניר איכא בינייהו - דרבי ישמעאל
סבר ניר לא הוי חזקה, ורבי עקיבא סבר
ניר הוי חזקה"

לימא - האם לומר
איכא בינייהו - יש ביניהם

הסבר: התלמוד שואל האם יש מחלוקת בין רבי ישמעאל לרבי עקיבא לגבי ניר = חרישת השדה, דהיינו האם אדם שחרש בשדה - זה נחשב לו לחזקה המוכיחה את בעלותו?

על המפה

ניר גלים

ניר גלים הוא מושב שיתופי דתי הנמצא בשפלה הדרומית ושייך למועצה האזורית חבל יבנה. המושב הוקם בשנת תש"ט (1949) סמוך לים ולנחל לכיש, על אדמות הכפר הערבי אבו-סווירה, שנהרס על ידי חטיבת גבעתי בקרב סוכריר. שמו הראשון של המושב היה "ניר וגל". מייסדי ניר גלים היו ברובם ניצולי שואה יוצאי הונגריה ומרכז אירופה. בבעלות המושב, שמתגוררות בו כ-200 משפחות, רפת חלב, לול תרנגולים לשחיטה, מכוררת דבש גדולה, גידולים חקלאיים ובייחוד פפריקה וכותנה, וכן מפעל צעצועים לגני ילדים. במקום פועל "בית עדות" - מוזיאון המוקדש ליהדות מרכז אירופה, הכולל דגמי בתי כנסת שנשרפו בליל הבדולח.

בית העדות במושב ניר גלים (Wikipedia, Ymm)

דף ל"ז: כלאי הכרם

נאמר בתורה בספר דברים: "לא תזרע כרמך כלאים". כרם הוא מקום שבו נטועים גפנים, והתורה אוסרת לזרע זרעים, כגון חטה שעורה וכדומה, בינות לגפנים. בתורה נאמר עוד, כי אם בכל זאת נזרע הכרם, כל מה שגדל מכאן ולהבא, הזרעים והענבים - נאסר באכילה והנאה.

איזה מרחק יש להותיר בין שדה של זרעים לבין גפנים? מי שיש לו גפן בודדת או אפילו כמה גפנים בודדות, צריך להרחיק נשעה טפחים בין הגפנים (בערך 60 ס"מ) לבין הזרעים. אבל מי שיש לו כרם של גפנים, אינו יכול לזרע כלום בתוך הכרם, אלא במרחק ארבע אמות.

מה נקרא כרם? שדה שיש בו לפחות שתי שורות של גפנים, וביניהן לפחות ארבע אמות - מרחק זה נחוץ כדי שתוכלנה לעבר פרה ומחרשה בין הגפנים.

דף ל"ח: משכנתא דסורא

משכון הוא חפץ שהלווה מותיר ביד המלוה, למקרה שאם הוא לא יפרע לו את חובו הוא יוכל לגבות את המשכון.

קיימת אפשרות גם **למשכון קרקע**, וכמאמר זה נלמד שהמשכון קרקע צריך להזהר מאסור רבית.

כיצד? כאשר הקרקע נמצאת אצל המלוה הוא בודאי לא יותיר אותה שוממה, אלא יזרע בה וישתמש בה. לאחר זמן, כאשר הלווה יפרע את החוב והמלוה יחזיר לו את הקרקע, נמצא שהמלוה קבל יותר כסף ממה שהוא נתן. שהרי הוא נתן הלוואה של אלף ש, קבל בחזרה אלף ש, וגם השתמש בקרקע - זוהי רבית, כי אסור למלוה לקבל יותר ממה שהוא נתן. לפיכך הנהיגו חכמים בעיר סורא סוג של משכון קרקעות בלא אסור רבית: המלוה היה נוטל את הקרקע בתורת משכון, הוא אכן היה מעבד את האדמה ונוטל את הרווחים, אך בכל שנה הוא היה מקיז סכום מסכם מהחוב, כך שאחרי כמה שנים היה נמחק כל החוב והוא היה מחזיר את השדה. סוג משכון זה מכנה בתלמוד "משכנתא דסורא" - המשכון של העיר סורא.

דף ל"ט: לשון הרע ורכילות

שמירת הלשון כוללת פרטים אחדים, וכמאמר זה נלמד שנים מהם:
א. אסור רכילות - רכילות היא דבורים מיתרים שעלולים לגרום מריבות, מחלוקת, כעסים או צער לאחרים. גם אם הדברים הנאמרים הם נכונים - עדין זה נקרא רכילות.
ב. לשון הרע - אמירת דבר מגנה על חבר, שיכול לגרום לו עלבון.

★ | מן ההיסטוריה

קרב סוכריר

בתחילת מלחמת העצמאות יצאה קבוצה של 25 חיילים צעירים לסייר באזור גן יבנה. קבוצת ערבים משבט סוכריר, שיצאה מהכפר אבו-סווירה, תקפה אותם בהפתעה והצליחה לשבות 11 מתוכם ולהרוג אותם. האירוע עורר זעזוע עמוק בחטיבת גבעתי, ומפקד החטיבה שמעון אבידן הורה להכין מיד פעולת תגמול שלא היתה כמוה, במטרה להרוס את הכפר אבו-סווירה ולפגוע בתושביו. למשימה יצאו שתי פלוגות עם יחידת חבלנים וכמות גדולה של חומר נפץ. כאשר פרצו לכפר גילו שהתושבים הוזהרו על ידי הבריטים מפני הפעולה ונמלטו כולם מהמקום, כך שלמעשה לא התנהל קרב. הלוחמים פוצצו את רוב בתי הכפר, ועל אדמתו הוקמו היישובים ניר גלים ובני דרום.

אנדרטה לנופלים על שחרור אשדוד
(Wikipedia, Dr. Avishai Teicher)

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

סרקו ברקוד זה
לצפייה בסרטון
על סוגיה זו

צער או נזק.

"מה ששנא עליך אל תעשה לחברך" - בדין
כפי שהיינו רוצים שלא יספרו עלינו דברים פוגעים
וידברו עלינו דברים מיתרים ומזיקים - כך איננו
מספרים על אחרים.

דף מ': פתרון להתמודד עם נוכל

**מעשה באדם שהלוח כסף לחברו, ותמורת ההלוואה הלוח משכן
לו את הפרדס שלו, שיאכל מפרותיו שנים אחדות וכך ימחק
החוב. המלוח עבד בשדה שלש שנים ולכסוף כשעברה תקופת
המשכון בא הלוח אל המלוח ובקש שיחזיר לו את הפרדס, אבל
המלוח החצוף אמר ללוח המסכן: אני רוצה שתמכר לי את הפרדס,
ואם לא תסכים, אספר לבית דין שמכרת לי אותו, שהרי אני יושב
על הקרקע שלש שנים ויש לי כבר "חזקה".**

היש פתרון ללוח האמלל? התלמוד אומר שכן. **הלוח יכול למסר
"מודעא" - ילך בפני עדים ויאמר להם: אינני רוצה למכר את השדה
למלוח, אבל הוא אים עלי, ולכן אני מודיע לכם שבאמת המכירה
בטלה ומבטלת.** עתה הוא ילך למלוח הנוכל, ויאמר לו: אמכר לך
את השדה. הם יעשו קנין מכירה ורק אחר כך הלוח ילך לבית דין
והוא יוכל לבטל את המכירה מפני שעשה "מודעא". **עכשיו המלוח
כבר אינו יכול לטען שיש לו "חזקה", שהרי אם השדה שלו כבר
שלש שנים, מדוע הוא היה צריך לקנות אותו פעם נוספת?**

דף מ"א: הגדר שנבנתה במקום הלא נכון

פעם אחת עלה הנהר
על גדותיו וזרמי מים
חזקים סחפו את הגדר
שהפרידה בין השדה
של רב ענן לשדה של
שכנו. אחרי שהשטפון
חלף, הלכו רב ענן ושכנו
ובנו יחד גדר חדשה.

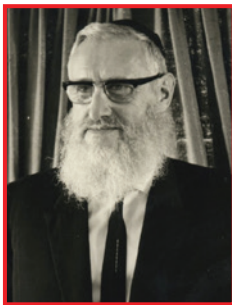
עברו ימים אחדים והשכן
תבע את רב ענן לדון תורה אצל רב נחמן, וכך הוא אמר: בטעות נקבעה
הגדר החדשה בתוך השטח שלי, בבקשה שהרב יאמר לרב ענן **שעליו
להסכים להחזיר את הגדר למקומה הישן.** אבל רב ענן טען בפני רב
נחמן: הרי אותו שכן בנה את הגדר יחד איתי, ובדאי **הוא הסכים לוותר
על השטח שהפסיד ולתת לי אותו במתנה.** אבל רב נחמן אמר לרב
ענן שהוא אינו צודק, מפני **שאותו שכן טעה כשעשה כן,** כי הוא חשב
ששם צריך להיות מקום הגדר והוא לא התכונן באמת לוותר על אותו שטח.

מתולדותיו

הרב בנציון פירר

(תרע"ד-תשמ"ח, 1914-1988)

הרב בנציון פירר זצ"ל היה רב וסופר
חרדי ישראלי. הרב נולד בגליציה, בגיל
18 הוסמך לרבנות ובגיל 20 התמנה
לרב העיר רימנוב. במהלך מלחמת
העולם השנייה נשלח לסיביר על ידי
הרוסים, וכך ניצלו חייו בעוד משפחתו
נרצחה בשואה. לאחר המלחמה עלה
לארץ והתגורר תחילה במחנה עולים
בפרדס חנה, ואחר כך ברמת גן ובבני
ברק. בתקופה זו פרסם חידושי תורה,
דברי הגות, מחשבה ואקטואליה בעיתון
"שערים". הוא סירב להצעה להתמנות
לרב העיר באר שבע, כיוון שחיפש מקום
שקט שבו יוכל להתמסר לכתיבה. **בשנת
תשי"ז (1957) התמנה לרב המושב ניר
גלים, שם כיהן במשך 32 שנים, עד
פטירתו. הרב פירר פרסם 34 ספרים,
מתוכם 14 ספרי סיפורים, והשאר
חיבורים תורניים.**

הרב בן ציון פירר
(באדיבות ארכיון בית
העדות, ניר גלים)

שאלת השבוע

התשובה לשאלה נמצאת בעלון זה

- א. מה המחלוקת בין רב לשמואל במקרה ששני אנשים קיבלו את אותו השדה במתנה?**
- ב. מדוע בעל השדה שהעצים נרמו לו נזק יכול להשאיר אצלו את העצים?**

את התשובה יש לשלוח במייל לכתובת:
talmudisraeli@medison.co.il

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בטאבלט איכותי או בסט ספרים של התלמוד הישראלי (לפי בחירתכם).
הודעות ישלחו לזוכים במייל ושמותיהם יפורסמו בדף הפייסבוק של התלמוד הישראלי.
*בפיקוח רואה חשבון

דמויות השנה בחמ"ד

הרב שלמה גורן זצ"ל

בצבא הישראלי היו מספר חיילים לא יהודים שערקו מהצבא הבריטי ומהמשטרה כדי לסייע ליהודים. אחד מאותם חיילים בריטים נהרג בקרב, ובאו לשאול את הרב שלמה גורן היכן לקבור אותו. הרב פסק שיש לקבור אותו בבית הקברות היהודי, בחלקה הצבאית, בשורה קרובה למקום קבורת הלוחמים היהודים. אמנם בדרך כלל קוברים יהודים וגויים בבתי קברות נפרדים, אך הרב גורן אמר שאדם זה הראה מסירות נפש לא רגילה לעם היהודי בכך שעזב את צבאו וניתק את קשריו עם מולדתו, מתוך ידיעה שאם יחזור לאנגליה יועמד לדין על עריקה. בנסיבות אלה ניתן להסתמך על שיטת ה"בית יוסף", שפסק שאם יהודים וגויים נהרגו יחד מותר לקברם באותו בית קברות.

דבר תורה לשולחן שבת

ה' מצווה בפרשה את משה לקחת תרומה מבני ישראל כדי לבנות את המקדש: וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹת וְיִקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי... וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְתוֹכָם.

שואלים על כך חז"ל: לכאורה היה צריך להיות כתוב בפסוק - "ושכנתי בתוכו", דהיינו במקדש, אם כן למה כתוב - "ושכנתי בתוכם", בלשון רבים?

עונה על כך רבי מנחם מנדל מקוצק שזה בא ללמד שמעבר לציווי לבנות את המקדש, על כל אדם לבנות מקדש בלבו שלו, שאם לאדם לא יהיה מקדש וקדושה בלבו - הרי שאין ערך לבניין של המקדש. ולכן "ושכנתי בתוכם" פירושו - אני אשכון בלבם של כל האנשים.

חידה

במפגש השבוע למדנו על איסור רכילות ולשון הרע. כתבו ליד כל משפט האם יש בו רכילות, לשון הרע, או שהוא מותר:

1. "ראיתם איזה בגדים ישנים ומכוערים יוסי לובש?"

2. "יונית אמרה לי אתמול שהיא חושבת שאת סנובית."

3. "שמעתי את המורה אומר לאימא שלך שתלמיד מופרע כמוך מזמן לא היה לו"

4. "אתה יודע ששלומי קיבל 40 במבחן בחשבון?"

5. "חיים אמר שהיה לו ממש כיף לשחק איתך"

תעודת זהות - תלמוד ישראלי

"תלמוד ישראלי" הינו פרויקט חינוכי וקהילתי, הבא להנגיש את התלמוד לעולם של ילדים, נוער ומבוגרים.

הפרויקט כולל: שבועה כרכים על פי סדר הדף היומי, עלונים שבועיים המופצים בכ-20 אלף עותקים, עלונים ייחודיים לחגים המופצים בכ-200 אלף עותקים, דף פייסבוק f פעיל ובו יותר מ-20,000 חברים ו-60 סרטונים הממחיזים סוגיות יסוד תלמודיות בערוץ youtube. כל אלו הם בסיס למגוון רחב ועשיר של לימוד ופעילויות חינוכיות, חברתיות וקהילתיות בבית, בבית הספר ובקהילה ברחבי ישראל ובעולם, גם בשפה האנגלית והגרמנית.

תלמוד ישראלי. מחברים דורות - מפגישים עולמות

